

Профессиограмма

Нүркенова Ү.
Тастанова А.
Қожахмет Ж.
МБТ-11

Профессиограмма

- «Профессиография» ұғымы мамандықты меңгеру процесін; мамандықтың психологиялық сипаттамасын және мамандықты жобалауды қамтиды. Сонымен қатар, профессиография кәсіби іс-әрекетке қойылатын психофизиологиялық, психологиялық және әлеуметтік-экономикалық талаптарды ескере отырып, мамандықты зерттеу, сипаттау және жобалау технологиясы болып табылады.
- **Профессиография жүргізу нәтижесінде профессиограмма құрылады.**
- Профессиограмма — «мамандық туралы және мамандық иесіне қойылатын талаптар жүйесі туралы білімдер жиынтығы».

К. К. Платонов, Ю. В. Котелова

- - кәсіби іс-әрекеттің мақсаты;
- - кәсіби іс-әрекеттің тәсілдері;
- - еңбек нәтижелерін бағалайтын өлшемдер;
- - еңбек құралдары;
- - еңбек жағдайы; _____
- - еңбектің маманға тигізетін ықпалы;
- - маманның құқықтары мен міндеттері;
- - іс-әрекетке қажетті білімдер, икемділіктер және дағдылар кешені;
- - кәсіби маңызды сапалар;
- - маманның денсаулық жағдайына байланысты шектеулер;
- - еңбектің маманға тигізетін пайдасы;

- Профессиограмма кәсіби білім беру процесін, болашақ мамандардың мамандықты меңгеру жағдайын басқару үшін құрастырылады. Сондықтан, оның мазмұны болашақ мамандарды өздерінің тандаған мамандықтарына, кәсіби іс-әрекетіне бағдарлау, мамандыққа бейімделу, мамандықты игеру, т.с.с. міндеттерді шешуге тәуелді болады және өзгертуге келеді.

Е . И . Гарбер қағидалары

- - профессиограмманың кәсіби іс-әрекетті кешенді түрде меңгеруді басшылыққа алуы;
- - профессиограмманың мақсат-бағдарлы құрастырылуы;
- - профессиограмманың тәжірибеде нақты мақсатқа жетуге бағытталуы;
- - мамандықтың типтік белгілеріне байланысты профессиографиялық сипаттамалардың типологиялық жіктерге ажыратылуы;
- - мамандықтың өзіне тән арнайы белгілеріне байланысты профессиографиялық сипаттамалардың даралануы;
- - профессиограмманың нақты әлеуметтік-экономикалық жағдайларды ескеріп, жасалынуы және осыған байланысты маман-дықтың шынайылықпен сипатталуы;
- - профессиограмманың келешекке бағытталуы, яғни мамандық иесінің кәсіби даму және мансабын көтере алу мүмкіндіктерінің ескерілуі;
- - профессиограмманың ғылымилығы, яғни профессиограмманың жүйелік, тұлғалық және іс-әрекеттік теориялар негізінде жасалынуы.

Жобалаушы профессиограмма

- Жобалаушы профессиограмма жоғары мектеп студенттерінің немесе кәсіпқой мамандардың кәсіби даму динамикасын бейнелейді.
- Жобалаушы профессиограмма маман тұлғасының дамуын болжайды. Сонда, профессиограмма кәсіби іс-әрекетте маңызды болатын тұлға құрылымдары бейнеленеді.
- Бұл құраушыларды құрайтындар :
 - Кәсіби бағыттылық;
 - Кәсіби құзыреттілік;
 - Кәсіби мәнді сапалар;
 - Психофизиологиялық қасиеттер.

- Әдебиетте профессиограмманың психология-бағдарлы түрі де анықталады (*Е.И.Гарбер*). Оған еңбектің **сыртқы** (*мінез-құлқы, жүріс-тұрысы*) және **ішкі** (*тұлғаның әрекеттері*: психологиялық қасиеттері, психикалық күйі, жан қуаттары) белгілері кіреді.

• **Жобалаушы профессиограмма психологиялық іс-шаралардың, кәсіби білім беру аясында кеңінен қолданылады, яғни:**

- Профессиограмма кәсіби кеңес беру;
- Кәсіби бағдар беру;
- Аттестация және мансапты жобалап, көтеру;
- Кәсіби білім беру мен квалификацияны аррыту үшін.

Профессиграмма жоғары мектептің білім беру жүйесіндегі басты міндеттерді атқарады:

- Кәсіби білім беру мазмұнын анықтайды;
- Болашақ маманның тұлғалық дамуына психологиялық-педагогикалық шарт болады;
- Кәсңби білім беруді реттейтін, жоспарлайтын құжаттарға негіз болады;
- Жоғары мектепте болашақ мамандарды оқыту, тәрбиелеу және дамыту технологияларын жобалайды,
- Болашақ мамандар үшін оңтайлы оқу-кәсіби ортаны ұйымдастырады;
- Болашақ мамандардың кәсіби даярлық деңгейін анықтау үшін диагностикалық әдістерді таңдайды және құрастырады;
- Кәсіби кеңестің бағытын анықтайды;
- Студенттердің оқу әрекеті мен кәсіби іс-әрекетті меңгеруін үйлестіреді

Сонымен, профессиограмма кәсіби білім берудің тәжірибеде маңызды болатын мәселелерді шешудің пәрменді құралы болып табылады.

Профессиограмма болашақ маманнан кәсіби іс-әрекетте маңызды болатын психологиялық сапаларын анықтайды